

El doctor Ignasi Melé, l'excursionisme i Tossa

LLUÍS WILLAERT I GARCIA
Llicenciat en Medicina i Cirurgia per la Universitat de Barcelona
i soci del Centre Excursionista de Catalunya

Quaderns de la Selva, 24 (2012)
183-201

El desembarcament de l'excursionisme català a Tossa de Mar

Rememorem aquí un esdeveniment succeït a la vila costanera de Tossa de Mar ara fa 82 anys, protagonitzat per un consoci nostre, el Dr. Ignasi Melé i Farré. En aquella data, l'excursionisme català en pes va fer acte de presència per retre un merescut homenatge al Dr. Melé, metge de Tossa, personalitat que es va desviar per la cultura i de la qual fou, en general, un gran activista com a arqueòleg, pedagog, artista, historiador, en resum: un humanista.

El Dr. Ignasi Melé i Farré va néixer a Cervera (la Segarra) el 24 d'abril de 1859. Per necessitats familiars es va traslladar a Barcelona, on estudià el Batxillerat i es llicencià com a metge cirurgià a la Facultat de Medicina de Barcelona; a l'edat de 19 anys ja exercia com a facultatiu per oposició a l'Hospital de la Santa Creu.

Home d'esperit inquiet, des del primer moment participà en el moviment de la Renaixença, particularment des dels rengles de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques (AC, una de les precursors del Centre Excursionista de Catalunya), on va pronunciar valuoses conferències, sobre temes d'higiene. L'any 1881 va ser vocal de la Junta Directiva de l'AC, junt amb Antoni Gaudí. Sens dubte influenciat pels higienistes de talla europea com Pere Felip Monlau i Roca (1808-1871), que també influencià Ildefons Cerdà en la seva concepció de l'Eixample, barceloní i el professor Joan Giné i Partagàs (1836-1903). Melé també rebé influències directes del seu mestre el professor Rafael Rodríguez Méndez (1845-1919), deixeble dels anteriors, i tots integrants de l'anomenat Nucli Higienista Barcelonès.

De jove Ignasi Melé va escriure: *Higiene de les habitacions, Historia de la Gimnàstica. Ressenya de la força, agilitat i destresa de l'home, Estudi especial de la natació l'arc, el salt i carrera en les èpoques antiga i moderna*,¹ i *Judici sobre el Butlletí del CEC*.²

Una vegada llicenciat, Melé exercí la medicina a Cardedeu i el 1890 arribà a Tossa de Mar, d'on ja no es mouria fins a la seva mort, esdevinguda l'any 1928.

Potser Melé en un principi no pensà a romandre a Tossa tant temps com finalment va estar-s'hi, donada la petitesa de la vila i el seu relatiu aïllament, però el fet és que va quedar captivat per la bellesa del seu clos antic: la Vila Vella, amb les seves muralles i l'entorn de les seves cales.

Amb fe i perseverança va començar una tasca gegantina en la divulgació de consells sanitaris i higiènics (al principi vistos per uns amb cert escepticisme, però secundats, certament, per altres) i, sobretot, en la seva tasca d'arqueòleg excavador.

Lliurat de ple a la seva feina amb voluntat ferma, per guarir tant als seus convilatans de les malalties del cos com de les de la ignorància, moltes vegades fou objecte de bromes, com ara escampar-li trossets de plats trencats pels llocs d'excavació.

1 Vegeu *L'Excursionista*, vol. I, 1878-1881, p. 485.

2 *Butlletí CEC*, vol. XXV, 1916, p. 139.

Fruit del seu esperit d'observació, en els seus repetits passeigs fets al camp d'ametllers situat enfront de l'hospital de Sant Miquel, va anar trobant fragments de ceràmica fins que, un fet fortuït (la ruptura d'una canonada d'aigua i els treballs de reparació subsegüents), va provocar l'aparició de restes d'un mur de pedra. El Dr. Melé de seguida va sospitar que a sota hi devia haver més estructures. La seva intuïció no va fallar i amb l'ajuda d'un fidel veí, van començar els treballs d'excavació al peu del turó de can Magí, els quals van resultar força positius i van donar lloc a la troballa d'uns magnífics mosaics romans (1914). Aquesta fou la culminació d'un esforç personal i pecuniari (ja que havia hagut de vendre la seva col·lecció de segells per sufragar les despeses, com també va haver de gastar-hi una part dels seus estalvis).

El mateix 1914 Joaquim Folch i Torras feu pública aquesta descoberta en una nota de premsa. El 1916 el Dr. Pere Bosch i Gimpera, director del Servei d'Investigacions Arqueològiques de l'Institut d'Estudis Catalans de la Mancomunitat de Catalunya, i l'hispanista alemany Dr. Adolf Schulten, certificaren l'origen romà de les troballes, verificació que donà pas a una recerca metòdica i oficial.

El 1920 Melé creà el Museu Melé a casa seva, obert a tothom, en especial a grups de centres excursionistes –sobretot a partir de 1915–, als quals li agradava de fer de guia històric –avui en diríem una visita guiada completa. Era doncs un veritable amic dels excursionistes perquè ell també n'era. El 1921, a l'atri de la vil·la romana dels Ametllers, es descobreix un mosaic que dibuixa una figura humana i la inscripció *Salvo Vitale Felix Turissa Ex Oficina Felices*.³ Tot això va convertir el jaciment en un referent cultural conegut arreu, dinamitzador de tot tipus d'activitats culturals, artístiques i de concursos locals, com ara el Concurs geogràfic-històric-arqueològic (1922) que van proporcionar prou material per a publicar el llibre *Tossa* (1926). Fruit d'una conferència pronunciada l'any 1926, l'any següent publicà *Una excursió a Tossa, Notes per a una Guia del que guarda d'interès històric, arqueològic i artístic* (el qual inclou la gràfica de l'excursió).

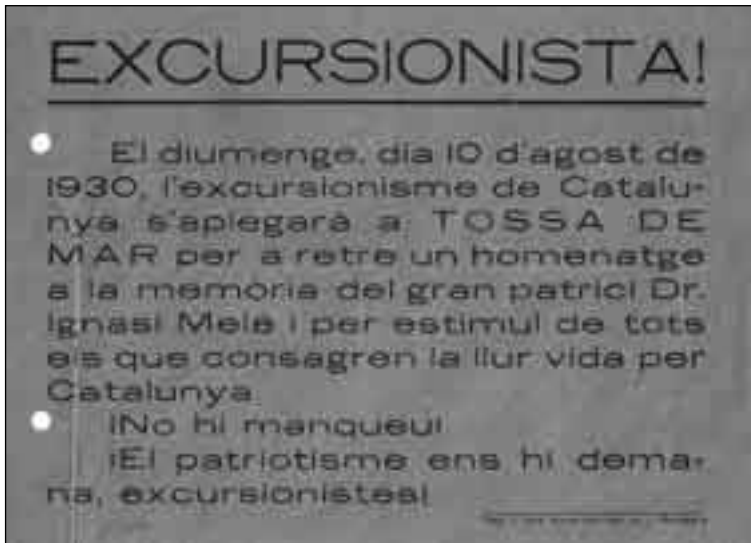
Melé, juntament amb Xavier Casademunt i Arimany, escriu en forma de diàleg *Converses sobre les excavacions de la vila romana de Tossa sostingudes entre Xavier Casademunt i Ignasi Melé*, un fullet editat el 1922 pel Butlletí del GEiEG.

També va promocionar el Concurs i Exposició de Fotografies de Tossa, així com diverses exposicions pictòriques etc., que van donar a conèixer la localitat per tot arreu. Melé es pot considerar com un capdavanter culte del turisme modern que, a partir d'aleshores, es desenvolupa al llarg de la ja anomenada Costa Brava per en Ferran Agulló (1908), terme encunyat per aquest en contemplar la visió de la costa entre s'Agaró i Tossa des de l'ermita de Sant Elm de Sant Feliu de Guíxols.

Per totes aquestes raons, la comunitat excursionista va decidir retre-li un merescut homenatge. Atès que la Lliga d'Entitats Excursionistes de Catalunya havia quedat inoperant per les circumstàncies polítiques del moment, per a acomplir

3 Trobant-se bé en Vitalis, Turissa és feliç. Fet del taller d'en Fèlix.

Imatge 1. Crida als excursionistes a participar en l'acte del 10 d'agost a Tossa en homenatge al Dr. Melé.

aquest objectiu es constituí la Comissió Organitzadora de l'Homenatge al Dr. Melé, integrada pel Centre Excursionista de Catalunya (CEC), el Club Excursionista de Gràcia i la Secció d'Excursions de l'Ateneu Enciclopèdic Popular (AEP). Aquesta última va fer una crida adreçada a totes les entitats excursionistes (agost de 1926), on diu textualment: «La forma de retre l'homenatge serà estudiada en una reunió de les Societats que s'hi hagin adherit, que seran convocades per l'AEP tan prompte que sigui possible. D'aquesta reunió en pot sortir sense cap criteri de prelación la Comissió d'Homenatge.»

El viatge es féu en un tren especial (M. Z. A) que va sortir a les cinc del matí, combinat amb els autos de Blanes a Tossa el dia 3 d'octubre de 1926.

L'acte de l'homenatge no tingué lloc al matí al bosc conegut com els *Suros del Santo* com estava previst a causa de circumstàncies meteorològiques adverses. Varen assistir a l'acte unes 500 persones, tot i el mal temps. Va ser a casa seva, doncs, on fou entregat al Dr. Melé un pergami recordatori ofert per les entitats excursionistes, artístiques i culturals participants. L'hi va lliurar Manuel Comella, en representació del CEC i com a president de l'esmentada Comissió, el qual digué textualment: «En nom de les entitats excursionistes i elements culturals de Catalunya, tinc l'alt honor d'ofrenar-li aquest pergami com a penyora de les seves tasques en pro de la cultura popular, sentint que les actuals circumstàncies hagin impedit portar-ho a terme com era el nostre desig.» Tals paraules foren premiades amb una ovació delirant i entusiasta per part de tots els allí presents. El pergami deia: «Els Excursionistes i elements culturals de Catalunya a n'Ignasi Melé i Farré, com a penyora d'admiració per l'amor demostrat a les coses nostres i en particular

pel seu esforç altruista en les recerques històriques i arqueològiques de la vila de Tossa.» Seguidament es visitaren els mosaics romans i la Vila Vella. Uns cinquanta participants dinaren al pati de la fonda Can Rovira i, a la tarda, al Passeig, hi hagué una audició de sardanes interpretades per una cobla gironina. Finalment, els expedicionaris retornaren cap a Barcelona en tren especial. Curiosament, l'Ajuntament de l'època no va accedir a la petició de la comissió de posar el nom del Dr. Melé a un carrer de la població. Les causes d'aquesta negativa poden ésser diverses, però no oblidem el context polític del moment, en plena Dictadura del general Primo de Rivera, on tot el que respirava catalanitat abandonada i popular era mal vist per la *Superioridad*. Recordem que fins i tot els butlletins excursionistes patien censura prèvia, deixant a banda també les rancúnies pròpies de poble.

Es va editar un opuscle en record de l'Homenatge, el qual conté el treball *Elogi de Tossa*, de Josep M. de Sucre, i *Siluetes del Dr. Melé*, de Carles Rahola, a més d'altres escrits.

Una nova ocasió per a l'homenatge vindria dos anys després, ja mort el Dr. Melé (1928) i amb un entorn més favorable: la dictadura s'havia convertit en la «Dictablanda» del general Berenguer, («pasada la márfuga inquisitorial», segons un editorial excursionista de l'època). Finalment el maig de 1930, en un dia feiner, es posà el nom del veí il·lustre al carrer principal de la Vila Vella. Aquesta circumstància provocà l'enuig dels excursionistes, treballadors en la seva majoria, que desitjaven fer-ho en diumenge per raons laborals. La Comissió de l'Homenatge es tornà a posar en marxa el mateix mes de maig, ara ja amb el propòsit ferm de fer un gran acte en diumenge.

L'Excursionisme català, que inicià el primer homenatge el 1926 el completarà a pleret el dia 10 d'agost de 1930. Es formà la Comissió d'Homenatge, encapçalada, com el 1926, per la Secció d'Excursions de l'Ateneu Enciclopèdic Popular (AEP), entitat per la qual el Dr. Melé sentia predilecció, i presidida per Josep M. de Sucre. Conformaren també la comissió el periòdic *Excursionisme*, el Centre Excursionista de Catalunya (CEC), el Grup Excursionista de l'Orfeó Gracienc, el Club Excursionista de Gràcia, l'Agrupació Excursionista de Catalunya i el Centre Excursionista Minerva. Posteriorment *Excursionisme* es retirà, però s'hi s'afegiren el Club Femení i d'Esports de Barcelona, el Centre Excursionista del Vallès, el Centre Excursionista Barcelonès i el Centre Excursionista Montseny, que són els que surten en el programa definitiu de juliol de 1930. Segons aquesta publicació, els esdeveniments tingueren lloc tal com referenciem:

A les 6.00 h al moll d'Espanya, ja es congregaren els excursionistes matiners a fi d'agafar els millors llocs de babord per la vista cap a la costa.

A les 6.30 h. del matí del dia 10 d'agost de 1930 embarcament. A les 7 h salpa la motonau «Príncep Alfonso» noliejada per Viatges Blaus i sota el comandament del capità Dezcatalar.

La Cobla Emporium i l'Esbart Català de Dansaires interpretaren sardanes i ballets populars escollits per a l'ocasió.

Imatge 2. Full volader de l'homenatge al Dr. Melé amb el suport de Viatges Blaus.

Imatge 3. Cartell detallat de l'homenatge al Dr. Melé amb el suport de Viatges Blaus.

Detall de les sardanes:

<i>De bon matí.</i>	Pep Ventura
<i>Sol ixent.</i>	Toldrà
<i>Marinada.</i>	Pérez Moya
<i>Marinada santpolenca</i>	Vives
<i>Mediterrània</i>	Blanch
<i>Tossa, la Vila-Vella.</i>	Morera

El dia fou rúfol i sense sol al principi, però amb mar plana. El vaixell navegava a curta distància de la costa per tal de gaudir millor del panorama. Al cap d'una hora aproximadament s'esvaïren a poc a poc els núvols i el sol lluí amb tota la seva magnificència.

A les 9.00 h es serví l'esmorzar.

A les 9.45-10.00 h s'arribà a la badia de Tossa, on els expedicionaris foren desembarcats amb canots (barques a motor). Els encarregats de fer-ho lluíen un distintiu de color verd en el trauc de l'americana o bé un braçal. A la platja foren rebuts pels nens i nenes de la colònia escolar Turissa de l'Ajuntament de Barcelona, dirigida pel Sr. Artur Martorell, i molta gent del poble, així com també estiuiejants i excursionistes barcelonins i gironins vinguts amb cotxes, autocars o a peu. Durant el dia tingué lloc una postulació per senyorettes de Tossa i Barcelona, destinada a la construcció del nou Museu Melé.

Imatge 4. Rebuda dels excursionistes a la platja de Tossa.

Imatge 5. Rebuda a la platja de Tossa amb vestits típics catalans.

A partir de les 10.00 h el Consistori, presidit per l'alcalde, va acompanyar els excursionistes al cementiri, on les senyorettes Conxita Buen i Pilar Samsó dipositaren cadascuna un ramell de flors (perpetuïnes i olivera amb llaços barrats) damunt la tomba del Dr. Melé, com a ofrena dels excursionistes. Tot seguit es féu un minut de silenci i es resà una oració.

A les 11.00 h, es va celebrar la reunió a la plaça de l'Església, plena de gom a gom, on encarats a una galeria baixa, feren parlaments els següents senyors:

- Josep M. de Sucre, de l'Ateneu Enciclopèdic Popular (AEP), que glossà la «Significació de l'acte».
- Miquel Santaló i Parvorell, del Grup Excursionista i Esportiu Gironí (GEiEG), que pronuncià la «Glossa del Dr. Melé».
- Manuel Ainaud, que féu l'ofrena de la làpida dels excursionistes a la vila de Tossa.
- L'alcalde de la població, Joan Balcells, patrocinador de l'Homenatge, que cloqué l'acte agraint a tothom l'assistència i acceptant en nom del poble la làpida oferta, féu un resum del moment i convidà els assistents a anar plegats fins a la casa número 4 del carrer Tarull on visqué i morí el Dr. Melé.

Imatge 6. Ofrena davant la tomba del Dr. Melé.

Imatge 7. Parlaments a la plaça de l'Església.

Imatge 8. L'alcalde Joan Balcells, patrocinador de l'Homenatge, adreçant-se als assistents.

El Sr. Ainaud enretirà la bandera catalana i descobrirà la làpida sota els sons de *La Santa Espina* interpretada per la Cobla Emporium. És el testimoni de la tasca realitzada pel gran patrici destinat a perpetuar-se per les properes generacions. Aquest fou el moment de major emotivitat, acompanyat per una tempesta d'aplaudiments.

L'esmentada làpida, de marbre, és obra de l'artista decorador Fermí Tubau i de l'escultor i també excursionista Ramon Moya. Mesura 75 x 105 cm i diu així: «Al patrici Dr. Ignasi Melé. - Descobrí la Vila romana a Tossa. - Visqué i morí en aquesta casa. - L'excursionisme català a X d'agost MCMXXX».

Imatge 9. Descobriments de la làpida commemorativa del Dr. Ignasi Melé

A les 12.00 h tingué lloc la desfilada dels concurrents per veure la làpida i la posterior visita als mosaics romans dels Ametllers, al Museu i a la Vila Vella. La gernació es va dispersar a les 13.00 h per dinar a la costa i la muntanya o bé a les fondes de la vila, mentre alguns varen decidir fer un mos al mateix vaixell.

A les 15.30 h, l'Alcaldia Constitucional de la Vila, ofereix al Passeig del Mar o de Salmeron, una festa de ballets i sardanes:

Ballets populars per l'Esbart Català de Dansaires dirigits per Felip Blasco.

<i>Ball Cerdà</i>	Vic
<i>L'Indiot</i>	Seu d'Urgell
<i>Les Danses</i>	Vilanova i Geltrú
<i>La Dansa</i>	Castellterçol

Sardanes per la Cobla Emporium

<i>Tardor</i>	Matas Colell
<i>Valldoreix</i>	L. M. Soler
<i>Camprodon</i>	Manen
<i>Tossa, Flor de mar</i>	Bou

A les 17.45-18.00 h reembarcament per tornar a Barcelona.

A les 18.45 h sortida puntual amb sardanes i ballets.

Detall de les sardanes

<i>Mar blava</i>	J. Serra
<i>El meu barco</i>	Morera
<i>La nau que fa via</i>	Serrat
<i>Serenata</i>	Català
<i>Licorella</i>	Garreta
<i>Montnegre</i>	Soler

A les 21.30 h s'arribà a Barcelona sota l'esguard de Montjuïc il·luminat.

Les entitats excursionistes adherides a l'acte foren: Centre Excursionista Montgrony, Centre Excursionista Pàtria, Centre Excursionista Sempre Amics, Centre Excursionista Sant Gervasi, Grup Excursionista Joventut Catalana, Centre Excursionista Tagamanent, Secció Excursionista de la Fraternitat Republicana de Terrassa, Agrupació Excursionista Abat Oliva, Agrupació Excursionista Júpiter, Centre Excursionista Sabadell, Centre Excursionista Pedraforca, Secció Excursionista del Casal dels Lluïsos de Gràcia, Agrupació Excursionista Atlàntida, Agrupació Excursionista del Centre Catòlic de Sants, Club Muntanyenc, Centre Excursionista Barcelonès, Secció Excursionista de l'Ateneu Polytechnicum, Grup Dinàmic, Ateneu Empordanès, Ateneu Gironí, Casal Lleidatà, Secció Excursionista de la Societat Iris de Mataró, Amics de la Sardana de Sant Feliu de Guíxols, *L'avi Munné*⁴ i el Sindicat de Metges de Catalunya. Cada entitat va fer una aportació de 10 pessetes per contribuir a les despeses generals.

4 Setmanari popular independent de Sant Feliu de Guíxols.

Fem constar que Josep M. Batista i Roca va declinar assistir i prendre la paraula, malgrat ésser convidat a fer-ho, ja que havia d'ésser present al *Campament de Palestra* que se celebrava a l'ensens a l'estany de Malniu. Sembla que també havia de parlar Francesc Maspons i Anglasell com a president de l'entitat degana, el Centre Excursionista de Catalunya. Farem un apartat sobre aquesta qüestió, ja que en el temps transcorregut entre la suspensió de funcions de la Lliga d'Entitats Excursionistes de Catalunya (1923) i la Federació d'Entitats Excursionistes (FEEC) que la substituï el 1930, va funcionar l'anomenat Secretariat de Coordinació de Treballs Excursionistes, sense cap manifestació externa (clandestí, ? tolerat?). Aquest organisme tenia a la presidència el Centre Excursionista de Catalunya (Maspons i Anglasell); a la Vicepresidència, l'Agrupació Excursionista de Catalunya (Emili Jove i Cusidó), i al Secretariat, l'Associació Joventut Excursionista Avant (?). El CEC, pel seu prestigi, no podia faltar a la capçalera, però el fet de no participar en l'organització de l'acte potser podria explicar la manca d'intervenció de Maspons, que va decidir excusar la seva absència. Malgrat tot, s'adheriren a l'acte el conegut filòsof i apòstol de l'excursionisme Dr. Francesc Pujol i Algueró, així com també Carles Rahola.

Les principals entitats excursionistes que prengueren part en la preparació de la cita foren la Secció Excursionista de l'Ateneu Enciclopèdic Popular (Sebastià Giralt, Josep M. de Sucre), l'Agrupació Excursionista de Catalunya (Emili Jove i Cusidó), el Centre Excursionista Barcelonès (Ramon Samsó) i el Centre Excursionista Minerva (Hilari Salvador, i J. Cubells).

El desembarcament a la premsa catalana

El ressò de l'homenatge als mitjans informatius fou considerable, ja que la notícia aparegué en quinze publicacions de l'època pel cap baix, sobretot en *La Publicitat*, que era el diari més afí i llegit pels elements excursionistes de l'època.⁵

L'acte de l'homenatge al Dr. Melé fou una fita de l'excursionisme català, que actuà com un sol bloc i aconseguí el reconeixement unànime per a un home lliurat als altres en tots els aspectes de la dimensió humana. Al mateix temps, fou un acte d'afirmació cívica en contraposició a la intolerància envers els valors de la Nació Catalana. Per a il·lustrar-ho, transcrivim el següent paràgraf: «Hi hagué de tot, sardanes, ballets, parlaments i a més un gran entusiasme catalanesc com poques vegades havíem vist. Sortosament, en enderrocar-se el regim indignant de la dictadura, Catalunya ha recobrat tota la seva fesomia i forta personalitat i aquesta bella diada de Tossa en fou un exemple.»⁶ Era com una premonició de la propera República. En les diverses informacions publicades es calculen uns 600 assistents per via marítima i uns 600 més per carretera amb autos, autocars i a peu, vinguts

5 Vegeu l'apèndix.

6 *Butlletí de l'Agrupació Excursionista de Catalunya*, setembre-octubre 1930.

Imatge 10. Crònica de la diada apareguda a La Publicitat.

de les contrades veïnes. Entre els assistents destaquen els escriptors Carme Karr, l'Escardot, Juli Vallmitjana, l'endocrinòleg i polític Dr. Leandre Cervera, Miquel Cabrenys de la Fundació Museu Melé, Joan Montllor, Joan Danés, etc.

Un suplement butlletí del Centre Excursionista de Catalunya ho resum dient: «En el moment de partir la nau es pot dir que tot Tossa eixí a acomiadar-los. Tot el cap de Tossa des del Far a la platja, era un formigueig de mocadors que voleïaven com a papallones. Era tot Tossa que confirmava amb fets les paraules d'agraïment pronunciades poc abans pel seu digne alcalde davant de la Comissió organitzadora.

L'homenatge a Melé és un dels millors actes que ha realitzat l'Excursionisme. Per molts anys.»⁷

I el butlletí del Centre Excursionista Minerva, editat després d'aquesta diada, diu: «Tot ha passat. Ha passat el Dr. Melé, ha passat l'acte del seu homenatge, passarà el record de l'homenatge, bo i a mesura que els que hi assistirem tornem a la mare terra el fang que de la terra hem rebut; però el record del cívic acte es trametrà de generació en generació fins a llunyans temps futurs. El que no passarà, el que quedarà permanentment, són les restes antiquíssimes, descobertes pel Dr. Melé, de la vila vella, demostratives del lloc que la població ha de ocupar en els estudis dels temps pretèrits, i en contemplar-les hom recordarà amb fruïció aquell gran home que amb fe i entusiasme fins al sacrifici, les tragué a la llum. Una sola cosa no passarà, una sola cosa romandrà. L'Obra ben feta.»⁸

Semblances d'alguns personatges que participaren en l'Homenatge

- Josep M. de Sucre (1886-1969), pintor, crític d'art, escriptor, poeta d'idees anarquistes proper a les avantguardes i habitual de moltes tertúlies, fou president de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, autor de diversos articles a la revista *Excursions* del mateix Ateneu.
- Miquel Santaló i Parvorell (1887-1962), excursionista del GEiEG, geògraf, pedagog, polític i escriptor. Fou autor de la monografia local *El Gironès* (1923) que va marcar noves tendències en els estudis locals i que va ser ampliada posteriorment a *El Gironès i Banyoles* (CEC, 1931), autor també de llibres pedagògics, membre fundador de la Societat Catalana de Geografia, prohombre d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) a les contrades gironines, alcalde de Girona, conseller Primer de la Generalitat de Catalunya, diputat i ministre de Comunicacions del Govern de la República. Mort a l'exili a Mèxic.
- Manuel Ainaud i Sánchez (1885-1932), pedagog, artista i polític. Va estudiar a les escoles de l'Ateneu Obrer de Barcelona i fou president de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Es dedicà en cos i ànima a la seva renovació i a l'ensenyament, ja que fou impulsor en la construcció de nombrosos Grups Escolars (Escola del Bosc, del Mar, etc.) i de colònies escolars d'estiu com ara la colònia Turissa. També exercí els càrrecs de director de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona i de membre de Consell de Cultura de la Generalitat republicana.
- Joan Bancells i Xibert (1875-1955), comerciant i polític. Regidor de Tossa (1917-1919), alcalde el 1930 i primer alcalde republicà per ERC (1931). El 1933 abandonà el càrrec per esdevenir parlamentari i fou reelegit com a diputat tres anys més tard. No va ser molestat durant la postguerra.

7 Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, XL (1930), p. 134-136.

8 Butlletí del Centre Excursionista Minerva, Núm. 96-97 (agost-setembre 1930), pàgines 53-57 i 63-64.

- Artur Martorell i Bisbal (1894-1967), pedagog. Des del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona impulsà l'ensenyament a tots nivells, formant mestres i dirigint les colònies escolars de Calafell i Tossa de Mar.
- Sebastià Giralt i Turet (1885-1941), moltes vegades president de la secció d'excursions de l'Ateneu Enciclopèdic Popular (AEP), president de l'Ateneu (1925), cronista de l'entitat i director del butlletí *Excursions*. Cofundador, amb Joan Amades, de l'Esbart Folklòric de la mateixa entitat. Seva fou la idea de noliejar el vaixell per Viatges Blaus i Viatges Catalònia. LAEP, com a club excursionista, va popularitzar excursions marítimes des de Barcelona cap a Tarragona i la Costa Brava.
- Hilari Salvador i Castells (1889-1966), del Consell Directiu del Centre Excursionista Minerva i membre de la comissió de l'Homenatge. Prohom d'ERC, fou el darrer alcalde de la Barcelona republicana i l'artífex de la defensa passiva de la ciutat contra els bombardeigs aeris (1937-1939). Es va exiliar, però retornà a Catalunya.
- Ramon Samsó i Cabrer, secretari del Centre Excursionista Barcelonès i membre molt actiu de la comissió de l'Homenatge, sembla ésser l'impulsor de la nota publicada a *La Publicitat* del 15 d'agost que diu textualment «Ens plau anunciar també el projecte de publicar un àlbum que aplegarà tot el que s'ha publicat en periòdics, butlletins i fascicles referents a l'homenatge, interessant document que serà lliurat al Museu Melé, que ha de inaugurar-se a Tossa.»

Part dels terrenys de la vil·la romana foren adquirits per l'Institut d'Estudis Catalans (el 29 de març de 1922) i una altra part pel canonge de la catedral de Barcelona Jaume Brugueras Bas, fill de Tossa (el 27 d'agost de 1924), cosa que permeté conservar les troballes. El 1932 es va viure una forta polèmica davant l'intent de l'Ajuntament de Barcelona d'emportar-se els mosaics al Museu Municipal de Barcelona. L'intent va tenir una forta resposta contrària per part de la població de Tossa i del seu Ajuntament, així com també del món excursionista (FEEC), que en aquest afer va donar tot el seu suport al poble de Tossa. Les intervencions de Bosch Gimpera i Josep Irla favorables al manteniment dels mosaics a Tossa van ser decisives. Poc després es gestava l'obertura d'un nou Museu a l'antic palau dels batlles de sac, que fou inaugurat oficialment l'1 de setembre de 1935. Totes aquestes fites han vingut a reconèixer la tasca del Dr. Melé. Finalment, no podem deixar d'esmentar, que el just reconeixement a la seva memòria es va produir el 1973, quan Tossa donà el seu nom a la nova escola de primària, el CEIP Ignasi Melé i Farré.

Vuitanta dos anys després d'aquell primer homenatge, hem volgut amb aquest article, complir –encara que modestament– la proposta feta per la Comissió de l'Homenatge de 1930.

Apèndix

Discursos pronunciats el dia de l'homenatge:

1. Ofrena de la làpida a la Vila de Tossa

per Manuel Ainaud, en nom de la comissió organitzadora

En nom de la comissió organitzadora de l'homenatge, em pertoca, senyor Alcalde, fer-vos ofrena de la placa que, des de avui, en tota hora i en tot moment, recordarà la casa on visqué i morí el doctor Melé.

De bon cor, senyor Alcalde, us fem ofrena a vós, menestral honrat, home cordial i comprensiu, que heu portat la vara amb plena consciència que presidieu una vila excepcional.

En vós veiem compendiats els trets peculiars del vostre poble.

Els excursionistes vénen a homenatjar la bona memòria del Dr. Melé. Aquests excursionistes que són els que s'interessen per seguir-ho i veure-ho tot, pujar al cim de les muntanyes i escorcollar les entranyes de la terra, contemplar el campanaret romànic de la plana i recórrer la costa, però que quan feien la millor excursió era quan venien a Tossa, perquè havien de trobar el Dr. Melé, que explicava històries de la Vila Vella; els interessava trobar aquella ànima bona i comprensiva.

Avui, gent de Tossa, vénen els excursionistes a rebre la lliçó més pregona de tota l'obra educadora realitzada en la seva tasca d'humanista, com ha dit molt be l'amic Santaló.

Començà les excavacions amb l'afany d'interessar la Vila per l'amor a les pedres i muralles velles; empenyé la tasca enmig de la indiferència d'alguns i la hostilitat d'uns pocs.

Pescador, terrassa, forner, manya, ric i pobre: avui ha arribat un vaixell de barcelonins excursionistes; avui es gran festa, que us porta adhuc una riquesa material.

La lliçó que porta la placa, és que engrandeix el poble, és aquesta expansió de l'esperit que ha fet la grandesa de la nostra vila.

Desitjaria, amics, que aquesta placa signifiqués que si l'excursionista, en venir, trobava el cor generós, que rebrà amb els braços oberts els excursionistes, tot fent reviure el bon record del doctor Melé.

2. Resum i cloenda

per Joan Bancells, alcalde de Tossa

Poble, senyors excursionistes, forasters i estiuejants: jo els dono les més expressives mercès, acceptant amb orgull l'ofrena del senyor Ainaud, perquè estimo amb cor i ànima el nostre poble i tinc la satisfacció d'adherir l'Ajuntament, que també el sent, perquè aquesta és una vila hospitalària que s'alegra en veure els que la visiten, tot dient-los: que tornin, que els rebrem amb els braços oberts!

L'Ajuntament s'hi adhereix, com va fer sentir la seva veu el dia 3 de maig, donant el nom del Dr. Melé a un carrer de Vila-vella.

Després dels parlaments anteriors, no esperin que hagi de dir unes paraules tant belles com els que m'han precedit en l'ús de la paraula. El que dic és amb bona voluntat.

Perdoneu, doncs que el doni per acabat, invitant-los a passar per la casa on morí el doctor Ignasi Melé, per tal de descobrir la làpida que ha de honorar i perpetuar el seu nom.⁹

3. Llistat de la premsa gràfica, segons el dia de publicació:

11 d'Agost

<i>La Nau</i>	Ressenya	
<i>El Noticiero Universal</i>	“	
<i>La Veu de Catalunya</i>	“	i una caricatura d'Anicet Font, de Tossa

12 d'Agost

<i>La Vanguardia</i>	Ressenya	
<i>La Publicitat</i>	“	i 1 foto
<i>El Dia Gráfico</i>	“	i 2 fotos
<i>El Correo Catalán</i>	“	
<i>Diario de Barcelona</i>	“	
<i>Las Noticias</i>	“	
<i>Diario del Comercio</i>	“	(data no trobada)

13 d'Agost

<i>Imatges</i>	-	4 fotos
<i>El Matí</i>	-	
<i>La Publicitat</i>	-	2 fotos
<i>El Diluvio</i>	Ressenya	

14 d'Agost

<i>Diari de Vic</i>	Ressenya per Josep M. Lladó i Figueres
---------------------	--

15 d'Agost

<i>La Publicitat</i>	Ressenya
<i>El Matí</i>	“

18 d'Agost

<i>Diari de Vic</i>	Ressenya per Josep M. Lladó i Figueres
<i>El Matí</i>	“

⁹ Arxiu Municipal de Tossa de Mar, Fons Josep M. Aunaud de Lasarte, *Butlletí de l'Ateneu Enciclopèdic Popular* (AEP).

21 d'Agost

La Hormiga de Oro

Ressenya i 2 fotos

Bibliografia

IGLESIAS, Josep. *Enciclopèdia de l'Excursionisme*. Barcelona; 1964, p. 684-685.

PINYOL LLÉSERA, Eva. *L'humanista Dr Ignasi Melé Farré (1859-1928)*. Tossa de Mar: Ajuntament, 2010.

PLA, Josep. *Guia de la Costa Brava, 3ª edició*. Barcelona, 1948, pàg.48.

Butlletins dels clubs excursionistes participants a l'homenatge.

Arxius i fons documentals consultats:

Arxiu Municipal de Tossa,¹⁰ fons Dr. Ignasi Melé Farré i dossier Dr. Melé.¹¹

Arxiu del Centre d'Excursionista de Catalunya.

¹⁰ Agraïm l'ajuda i els suggeriments rebuts de l'arxiver David Moré Aguirre.

¹¹ El dossier l'integren cartes de la Comissió organitzadora de l'homenatge, fotos, retalls de diaris, programes, cartells i octavetes. Fou trobat en una llibreria de vell de Barcelona i va ser lliurat a l'Arxiu Municipal de Tossa el juny de 2012.

